

Wyrok z dnia 19 lutego 2002 r.

II UKN 307/01

Przewodniczący SSN Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Beata Gudowska, Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 lutego 2002 r. sprawy z wniosku Sławomira Ł. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w W. o odsetki, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 7 czerwca 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Prawomocnym wyrokiem Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 24 października 1996 r. [...] został podwyższony wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury i renty wypadkowej wnioskodawcy Sławomira Ł. poczynając od 1 listopada 1991 r. W wykonaniu tego wyroku Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w W. decyzją z dnia 12 marca 1997 r. przeliczył świadczenia ustalając wysokość wyrównania od 1 listopada 1991 r. Po złożeniu przez wnioskodawcę odwołania od tej decyzji organ rentowy decyzją z dnia 20 marca 1998 r. przyznał odsetki z tytułu opóźnienia w wypłacie świadczenia za okres od 14 listopada 1996 r. do dnia 1 kwietnia 1998 r. Wnioskodawca odwołał się od tej decyzji żądając odsetek od 1 listopada 1991 r.

Wyrokiem z dnia 25 lutego 1999 r. [...] Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu oddalił odwołanie. Sąd uznał, że do daty uprawomocnienia się wyroku przyznającego podwyższone świadczenie organ rentowy nie pozostawał w zwłoce gdyż opóźnienie w wypłacie świadczenia jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności - art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.).

Apelacja wnioskodawcy od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 7 czerwca 2000 r. [...]. Sąd Apelacyjny uznał, że ze względu na ograniczenia dowodowe w postępowaniu rentowym określone w § 20 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) organ rentowy nie mógł uwzględnić w podstawie wymiaru świadczeń wskazanych przez wnioskodawcę dochodów, nie potwierdzonych zaświadczeniem zakładu pracy lub wpisem w legitymacji ubezpieczeniowej. Dopiero w postępowaniu sądowym, w którym okoliczności te mogą być wykazywane wszelkimi środkami dowodowymi, wysokość dochodów została ustalona na podstawie zeznań świadków. Do daty uprawomocnienia się wyroku przyznającego podwyższone świadczenie organ rentowy nie pozostawał w zwłoce.

Wyrok ten zaskarżył kasacją wnioskodawca opierając kasację na obu podstawach wymienionych w art. 393¹ pkt 1 i 2 KPC. Podstawy kasacji zostały sformułowane w ten sposób, że zarzuca się 1) „błędną ocenę ustalonego stanu faktycznego przez przyjęcie, iż pozwany nie zawinił w opóźnieniu przeliczania wskaźnika wysokości emerytury bowiem zaistniał osobisty emocjonalny stosunek uczuciowy przy orzekaniu ze strony wyrokujących składów sędziowskich” orzekających w sprawach prawomocnie zakończonych a także Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu w sprawie [...], „co pozostaje w sprzeczności naruszając art. 48 § 1 pkt 5, art. 49 i art. 379 pkt 4 i art. 393¹⁷ KPC, bowiem one są myślą przewodnią ustawodawcy idealnego obiektywizmu a w rzeczywistości gdyby nie osobisty stosunek orzekających to w oparciu o obowiązujące przepisy w dniu złożenia wniosków należało dojść do logicznego, przeciwnego wniosku, iż pozwany dopuścił się klasycznego zawinienia dotyczącego opóźnienia realizacji dwóch oddzielnych wniosków, co wyczerpuje treść art. 416 KC bowiem spowodowana została duża dolegliwość finansowa powodowi, 2) nie powołanie biegłego księgowego w celu ustalenia czy wyliczenia finansowe pozwanego z dnia 11.03. 2000 r. polegają na prawdzie. Ograniczenie możliwości powodowi zapoznania się z całością akt sprawy [...] wydania wyroku w dniu 7 czerwca 2000 r. na podstawie niekompletnych akt , co narusza art. 379 pkt 5 KPC, bowiem powód w apelacji od wyroku [...] przytacza istotne fragmenty całości przebiegu postępowania przed sądami, co mogło mieć wpływ na wyrokowanie.” We wniosku kasacyjnym skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu pierw-

szej instancji, uznanie tych wyroków za nieważne i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania. Jako uzasadnienie pierwszego zarzutu nieważności postępowania wskazał, że w składzie sędziowskim rozpoznającym w pierwszej instancji sprawę [...] (prawomocnie zakończoną) i w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę przed Sądem Okręgowym brał udział ten sam przewodniczący. Także w postępowaniu apelacyjnym w składzie rozpoznającym apelację od wyroku w sprawie [...] i w składzie wyrokującym w niniejszej sprawie uczestniczył ten sam przewodniczący. Zdaniem skarżącego taka sytuacja skłania do refleksji, że w trakcie trwania procesów mógł zaistnieć stosunek osobisty i emocjonalny przy ferowaniu wyroków. Na uzasadnienie drugiego zarzutu podał, że zaskarżony wyrok zapadł na podstawie niekompletnych akt. „Brak między innymi protokołów z posiedzeń Sądu pod przewodnictwem sędziego Aleksandra O. [...], co wyczerpuje treść art. 379 pkt 5 KPC”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Prawidłowe wskazanie podstaw kasacyjnych stosownie do przepisu art. 393³ KPC wymaga wskazania przepisów prawa i postępowania, które skarżący uważa za naruszone, wskazania na czym polegają uchybienia i w przypadku oparcia kasacji na podstawie z art. 393¹ pkt 2 KPC wskazanie, jaki wpływ popełnione uchybienia mogły mieć na wynik sprawy. Stosownie do treści art. 393¹¹ Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach kasacji, co oznacza, że kontroli kasacyjnej podlega prawidłowość zastosowania przepisów prawa i postępowania, które zostały wskazane jako naruszone. Zgodnie z tą zasadą nie podlegają rozpoznaniu w postępowaniu kasacyjnym zarzuty sformułowane w kasacji opisowo bez odniesienia do konkretnych przepisów prawa lub postępowania. Kasacja zawierająca wyłącznie takie zarzuty nie byłaby w ogóle rozpoznawana, gdyż jako niedopuszczalna podlegałaby odrzuceniu. Dlatego mogą być rozpoznane tylko te zarzuty, które dotyczą naruszenia wskazanych w kasacji przepisów. Nie ma natomiast potrzeby odnoszenia się do takich zarzutów jak błędna ocena stanu faktycznego czy zaniechanie przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego, gdyż brak jest wskazania przepisów postępowania, które tego rodzaju ewentualne uchybienia naruszają.

W zakresie podstawy z art. 393¹ pkt 2 KPC rozpoznaniu podlega zarzut nieważności postępowania, co zgodnie z art. 393¹¹ KPC Sąd Najwyższy musi brać pod rozwagę z

urzędu niezależnie od podstaw kasacyjnych. Oceniając postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w kontekście określonych w art. 379 KPC przypadków nieważności postępowania należało uznać, że postępowanie nie jest dotknięte nieważnością. W szczególności nie zachodzi nieważność postępowania z podanej w kasacji przyczyny, że w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy (art. 379 pkt 5 KPC). Zgodnie z art. 48 § 1 pkt 5 sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy w sprawach, których w instancji niższej brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia. Przepis ten nie jest podstawą do wyłączenia z mocy ustawy sędziego, który poprzednio orzekał w tej samej instancji w innej sprawie między tymi samymi stronami, a tylko na taką sytuację powołuje się skarżący. Żaden z sędziów składu Sądu Apelacyjnego, który wydał zaskarżony kasacją wyrok, nie brał udziału w wydaniu wyroku Sądu pierwszej instancji zaskarżonego apelacją.

Podstawą nieważności postępowania w przypadku określonym w art. 379 pkt 5 jest udział w rozpoznaniu sprawy sędziego wyłączonego z mocy ustawy. Nie jest więc podstawą nieważności postępowania udział w nim sędziego, co do którego strony lub sam sędzia mogą złożyć wniosek o wyłączenie na podstawie art. 49 KPC. Sędzia taki nie jest bowiem wyłączony z mocy ustawy. Niezależnie od tego zarzut, że sędzia, który poprzednio rozpoznawał sprawę lub kilka spraw między tymi samymi stronami, miał do tych stron lub jednej ze stron stosunek emocjonalny, jest całkowicie gołosłowny i absolutnie nie usprawiedliwiony okolicznościami sprawy.

Nie występuje także druga wskazana w kasacji podstawa nieważności postępowania określona w art. 379 pkt 5 KPC a mianowicie pozbawienie wnioskodawcy możliwości obrony swoich praw. Uzasadniając ten zarzut wnioskodawca powołał się na okoliczność, że w aktach sprawy brakowało protokołów rozpraw przed Sądem pierwszej instancji nie określając ani dat rozpraw ani czynności, jakie były dokonywane na tych rozprawach. Nawet gdyby tak ogólnikowo sformułowany zarzut był prawdziwy, nie uzasadnia on w żaden sposób pozbawienia wnioskodawcy możliwości popierania apelacji i powoływania się w postępowaniu apelacyjnym na wszystkie okoliczności i dowody, także te, które nie mają odzwierciedlenia w protokołach czynności sądowych w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji.

Przepis art. 393¹⁷ KPC został w kasacji wskazany prawdopodobnie przez pomyłkę, gdyż dotyczy on postępowania kasacyjnego a nie postępowania apelacyjnego i nie mógł być przez Sąd drugiej instancji naruszony.

W sytuacji, gdy nie zachodzi nieważność postępowania a kasacja nie wskazuje naruszenia innych przepisów postępowania jako podstawy kasacji, niezasadne było oparcie kasacji na podstawie określonej w art. 393¹ pkt 2 KPC.

Całkowicie nieusprawiedliwiona jest także druga podstawa kasacji czyli naruszenie prawa materialnego (art. 393¹ pkt 1 KPC). Wskazany jako naruszony przepis art. 416 KC nie ma w ogóle zastosowania w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, które toczy się na skutek odwołania od decyzji organu rentowego w granicach żądania podlegającego rozpoznaniu przez organ rentowy. Roszczenia o odszkodowanie z tytułu czynu niedozwolonego, za który osoba prawna odpowiada na podstawie art. 416 KC mogą być dochodzone jedynie w procesie cywilnym a nie w drodze postępowania emerytalno-rentowego.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy w oparciu o przepis art. 393¹² KPC oddalił kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.

=====